

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Кафедра програмної інженерії та інформаційних технологій управління

(назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Годлевський М.Д. _____

« _____ » _____ 20 _____ року

СЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Технології розробки та супроводу сімейств програмних систем

_____ (назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

вид дисципліни _____ професійна підготовка / вибіркова _____

(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова)/ професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання _____ денна _____

(денна / заочна)

Харків – 20__ рік

Обсяг дисципліни: 4 кредитів ECTS 120 годин.

Лекцій: 30 годин.

Лабораторних занять: 30 годин.

Практичних занять: _____ годин.

Форма контролю: (залік/іспит).

Термін викладання для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр/магістр»: 12 семестр.

Мова викладання: українська/ англійська.

Метою навчальної дисципліни “Технології розробки та супроводу сімейств програмних систем” є формування компетентностей щодо підходів до моделювання сімейств програмних систем, а також, докладніше розглядається, один із напрямів цього дослідження стосовно повторного використання програмного забезпечення (re-use). Курс знайомить з базовими поняттями функціонально орієнтованих ліній програмних продуктів, описуючи підхід до продуктової лінійки та ознайомлюючи з процесом розробки продуктової лінійки з її двома елементами доменної та прикладної інженерії. Здобувачі вищої освіти набувають практичні навички з використання методів реалізації, включаючи схеми проектування, компоненти, функціонально орієнтоване програмування та орієнтоване на аспекти програмування, а також інструментальні підходи, включаючи препроцесори, системи побудови, системи управління версіями та віртуальний розділення проблем.

Компетентності

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- здатність формування вибору та застосування відповідної моделі та технологій для розробки та супроводу сімейств програмних систем.

—

Результати навчання

Вміння розкрити наукову суть проблем у професійній галузі.

Здатність вирішувати проблеми в професійній галузі на основі аналізу та синтезу.

Знання наукових і методологічних основ створення та застосування інформаційних технологій та інформаційних систем для автоматизованої переробки інформації та управління

Уміння застосовувати теоретичні знання у практичних ситуаціях у науковій діяльності.

Спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності

Ініціювання інноваційних комплексних проектів, лідерство та повна автономність під час їх реалізації.

Соціальна відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень.

Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, відповідальність за навчання інших;

Теми, що розглядаються

Тема 1. Основні положення концепції Software Product Lines

Тема 2. Моделювання змінюваних систем

Тема 3. Теорія і методи розробки варіабельних програмних і операційних систем

Тема 4. Супровід програмного забезпечення

Тема 5. Ключові питання супроводу програмного забезпечення

Тема 6. Техніки супроводу

Форма та методи навчання При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції; робота в малих групах; семінари-дискусії; кейс-метод; ділові ігри.

Методи контролю Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять. Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись у таких формах:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі практичних занять.
2. Проведення проміжного контролю.
3. Проведення модульного контролю.

Загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних занять та оцінки за виконання модульної контрольної роботи.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне модульних оцінок та оцінки яка отримана під час проведення заліку.

Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів оцінювання успішності студента розраховуються індивідуально для кожної дисципліни з урахуванням особливостей та структури курсу.

Поточна сума балів, що може накопичити студент за семестр може досягати, як максимального балу так і меншого з виділенням балів на іспит чи залік.

В таблиці 1 наведений приклад тих пунктів за якими студент накопичує бали, ці пункти можуть відрізнятися та розглядаються індивідуально для конкретної дисципліни.

Таблиця 1. – Розподіл балів для оцінювання успішності студента

Контрольні роботи	Лабораторні заняття	КР(КП)	РГЗ	Індивідуальні завдання	Залік	Сума
20	30			25	25	100

Таблиця 2. – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	

64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Комплект слайдів презентацій з матеріалами лекцій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

2. Clements P., Northrop L. Software Product Lines: Practices and Patterns. SEI Series in Software Engineering, Addison-Wesley, 2001. ISBN-13: 978-0201703320.
3. Pohl K., Böckle G., van der Linden F. J. Software Product Line Engineering: Foundations, Principles and Techniques. Springer-Verlag, 2005. DOI: 10.1007/3-540-28901-1.
4. Bachmann F., Clements P. Variability in software product lines. CMU/SEI Technical Report CMU/SEI-2005-TR-012, 2005.
5. Лаврищева Е. М., Коваль Г.И., Слабоспицькая О.О., Колесник А.Л. Особенности процессов управления при создании семейств программных систем. Проблемы программирования, (3):40-49, 2009.
6. Лаврищева Е.М., Слабоспицькая О.А., Коваль Г.И., Колесник А.А. Теоретические аспекты управления вариабельностью в семействах программных систем. Весник КНУ, серія фіз.–мат. наук, (1):151-158, 2011.
7. Jacobson I., Griss M., Jonsson P. Software Reuse, Architecture, Process and Organization for Business Success. Addison-Wesley, 1997. ISBN-13: 978-0201924763.
8. Буч Г., Рамбо Д., Джекобсон А. Язык UML. Руководство пользователя: Пер. с англ М.: ДМК, 2000, 432 с.
9. Kang K., Cohen S., Hess J., Novak W., Peterson S. Feature-oriented domain analysis (FODA) feasibility study. CMU/SEI Technical Report CMU/SEI-90-TR-21, 1990.
10. Benavides D., Segura S., Ruiz-Cortés A. Automated analysis of feature models 20 years later: a literature review. Information Systems, 35(6):615–636, 2010. DOI: 10.1016/j.is.2010.01.001.

11. Chen L., Babar M.A. A systematic review of evaluation of variability management approaches in software product lines. *Information and Software Technology*, 53(4):344–362, 2011. DOI: 10.1016/j.infsof.2010.12.006.
12. Berger T., She S., Lotufo R., Wąsowski A., Czarnecki K. A study of variability models and languages in the systems software domain. *IEEE Transactions on Software Engineering*, 39(12):1611-1640, 2013. DOI: 10.1109/TSE.2013.34.
13. Thüm T., Apel S., Kästner C., Kuhlemann M., Schaefer I., Saake G. A classification and survey of analysis strategies for software product lines. *ACM Computing Surveys*, 47(1):article 6, 2014. DOI: 10.1145/2580950.E.M.
14. Лаврищева, А.К. Петренко. Моделирование семейств программных систем. Труды ИСП РАН, том 28, вып. 6, 2016, стр. 49-59
15. Liebig J., von Rhein A., Kästner C., Apel S., Dörre J., Lengauer C. Scalable analysis of variable software. *Proceedings of the 2013 9-th Joint Meeting on Foundations of Software Engineering*, pp. 81-91. ACM, 2013. DOI: 10.1145/2491411.2491437.
16. She S., Berger T. Formal semantics of the Kconfig language. Technical note, University of Waterloo, 2010.
<https://www.kernel.org/doc/Documentation/kbuild/kconfig-language.txt>.
17. Эммерих В. Конструирование распределенных объектов. Методы и средства программирования интероперабельных объектов в архитектурах OMG/CORBA, Microsoft COM и JAVA RMI. М.: Мир, 2002. 510с.
18. Лаврищева Е.М. Теория объектно-компонентного моделирования изменяемых программных систем. ИСП РАН, 2015.
http://www.ispras.ru/preprints/docs/prep_29_2015.pdf.
19. Berger T., Rublack R., Nair D., Atlee J.M., Becker M., Czarnecki K., Wąsowski A. A survey of variability modeling in industrial practice. *Proc. of the 7-th Intl. Workshop on Variability Modelling of Software-intensive Systems (VaMoS'2013)*, article No. 7, ACM 2013. DOI: 10.1145/2430502.2430513.
20. Лаврищева Е.М. Программная инженерия. Парадигмы, технологии, CASE средства. Изд. Юрайт, М.: 2015, 280 с.
21. Batory D. Feature models, grammars, and propositional formulas. *Proc. of the 9-th Intl. Conf. on Software Product Lines (SPLC'05)*, LNCS 3714, pp. 7-20, 2005. DOI: 10.1007/11554844_3.
22. Wang H., Li Y., Sun J., Zhang H., Pan J. A semantic web approach to feature modeling and verification. *Proc. of Workshop on Semantic Web Enabled Software Engineering (SWESE'05)*, p. 44, 2005.
23. Benavides D., Segura S., Trinidad P., Ruiz-Cortés A. Using Java CSP solvers in the automated analyses of feature models. *Generative and Transformational*

Techniques in Software Engineering, LNCS 4143:399-408. Springer, 2006.
DOI: 10.1007/11877028_16..

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

24. <https://www.coursera.org/specializations/software-design-architecture>

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 3. – Перелік дисциплін

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Бази даних та сховища даних	Переддипломна практика
Програмне забезпечення інформаційних систем (ч.1)	Дипломне проектування

Провідний лектор: доц., к.т.н. Шматко О.В.
(посада, звання, ПІБ) (підпис)